herpy

SLANGER

Indian Sand Boa

Eryx johnii

Eryx johnii er en liten, kraftig bygd sandboa fra det tørre Sør-Asia. Den tilbringer mesteparten av tiden nedgravd i løs jord, ofte med den butte halen, som ligner et hode, som eneste synlige del. Den er rolig, biter sjelden og krever ikke mye plass, så den passer godt som første slange.

Familie: Boidae

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**50-90 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**20-30 år**
Aktiv	**I skumringen og om natten**
Levevis	**Bakkelevende og gravende**
Biotop	**Halvørken og klippeterreng**
Vanskelighetsgrad	**Nybegynner**

STELL

Min. terrarium	**60 × 30 × 30 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**26-28 °C**
Varmeplass	**32-35 °C**
Temperatur, natt	**22-25 °C**
Luftfuktighet	**40-60 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Valgfritt**
Kosthold	**Virveldyr**
Holdes	**Alene**

AVL

Formering	**Levendefødende**
Kullstørrelse	**4-14 unger**
Kull per år	**1**
Drektighet	**120-180 dager**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Nær truet (NT)**

Om arten

Eryx johnii er en liten, tykk og nesten ormeformet boa med et kileformet hode, trange neseborr og svært små øyne. Kroppen er rund i tverrsnitt og dekket av små, blanke skjell. Halen er kort, butt og avrundet og er nesten ikke avsatt fra kroppen, så den ser avskåret ut. Den kan ligne et hode når dyret ligger nedgravd.

Fargen går fra rødbrun til matt gulbrun. Ungene har tydelige mørke og lyse bånd, som ofte er sterkest på halen. Med alderen blekner mønsteret, og de voksne dyrene blir mer ensfargede mørke. Voksne dyr blir sjelden lengre enn 60 cm, men enkelte når omtrent 90 cm. Forskjellen i størrelse mellom kjønnene er ikke dokumentert for arten, men hos flere slektninger er hunnene tydelig større enn hannene.

Arten er en rolig, tålmodig slange som sjelden forsøker å bite. Den ligger på lur under overflaten og overfaller bytte som kommer forbi, og den kan bli 20 år eller mer. Det er ingen anerkjente underarter; den persiske formen, som tidligere ble ført som underart, regnes i dag til *Eryx jaculus*.

Utbredelse og leveområde

Eryx johnii lever fra det østlige Iran gjennom Afghanistan og Pakistan til India og Nepal. I India finnes den i store deler av landet, særlig mot vest, nordvest og sør, blant annet i Rajasthan, Gujarat, Maharashtra, Madhya Pradesh, Andhra Pradesh, Telangana og Tamil Nadu. Arten ble beskrevet fra Tranquebar i Tamil Nadu og er oppkalt etter misjonæren og naturforskeren Christoph Samuel John, som arbeidet ved den danske handelsstasjonen Tranquebar fra 1771 til sin død i 1813.

I India tillegges arten overnaturlige krefter på grunn av det tohodede utseendet, og den fanges i stort antall til en ulovlig handel. Kjøp derfor bare oppdrettede dyr.

> **Naturlig utbredelse:** Afghanistan, Pakistan, Iran, India og Nepal.

LEVEOMRÅDE

Eryx johnii lever i tørre, åpne landskaper med buskvegetasjon: halvørken, tørre kratt på slettene og tørre, steinete forberg. Den foretrekker løs sand eller lett smuldrende jord som den graver seg ned i, og lever store deler av livet under jorden. Den er mest aktiv i skumringen og om natten.

Byttet er hovedsakelig rotter, mus og andre små gnagere, som slangen kveler, men noen dyr spiser også andre slanger. Ungene fødes sist på sommeren og i monsuntiden.

Stell

TERRARIET

En voksen *Eryx johnii* skal ha et terrarium på minst 60 × 30 × 30 cm (lengde × bredde × høyde). Arten bruker nesten ingen høyde, så gulvarealet er det som teller; en stor hunn skal ha et større terrarium. Unger trives i små, tette plastkasser og flyttes til et ordentlig terrarium når de har vokst til.

Bunnen skal være god å grave i: sand blandet med matjord uten tilsetninger i et lag på 8-10 cm eller aspespon og barkflis i små stykker. Arten foretrekker ofte barkflis, fordi den holder litt mer fukt. Bruk aldri furu eller rød sedertre, da de fine partiklene kan gi luftveisproblemer. Papir og kjøkkenpapir fungerer til unger og karantene, men ikke som varig bunn til en gravende slange.

Sett to skjul på bunnen, ett i den varme og ett i den kjølige enden. En omvendt underskål av terrakotta med et hakk i kanten eller et hult kaktusskjelett passer godt, og arten bruker dem gjerne, selv om den også graver seg ned. Alt tungt skal stå fast, fordi slangen graver under det. Grener er ikke nødvendige.

Lokket skal sitte helt tett og være sikret mot å bli skjøvet opp. Fjern avføring og urinsyre så snart de ses, og skift bunnen helt hver eller annenhver måned.

Les mer: Karantene og hygiene

TEMPERATUR

Eryx johnii trenger en varm og en kjølig ende. Sanden på den varme plassen skal være 32-35 °C og i den kjølige enden 24-28 °C. Luften i terrariet skal være 26-28 °C. Om natten kan temperaturen gjerne falle et par grader til 22-25 °C, men det er ikke nødvendig for slangens helse.

Varmen kommer fra en varmematte eller en varmekabel under en tredjedel til halvparten av terrariet, eller fra en halogenpære oppå, alltid styrt av en termostat. Mål bunntemperaturen med en føler lagt nederst i sanden på den varme siden, og sjekk overflaten med et infrarødt termometer. Slangen skal alltid kunne velge en kjøligere plass. Varmen er også nødvendig for fordøyelsen.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Eryx johnii kommer fra tørre låglandsområder, og luftfuktigheten skal ligge omkring 40-50 %. Under hudskifte kan den være opptil 60 %. Et hygrometer viser om tallet holder.

Sett en lav keramikkskål med rent vann i den kjølige enden, bred nok til at slangen kan ligge i den og tung nok til ikke å velte. Skift vannet hver dag eller annenhver dag, og skrubb skålen en gang i uken. Når slangen er i hudskifte, kan et lukket skjul med fuktig papir eller sphagnum stå i den varme enden; det mykner huden, slik at den kommer av i ett stykke. Fjern det igjen etterpå. En bunn som er vedvarende fuktig, gir hudproblemer og sopp.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Eryx johnii er mest aktiv i skumringen og om natten, og UVB er ikke dokumentert som nødvendig for arten. Et svakt UVB-rør over den ene enden er valgfritt og kan støtte døgnrytmen, slik det anbefales til beslektede sandboaer; slangen skal alltid kunne trekke seg ned i bunnen eller inn i skjul. Brukes UVB, skal UV-indeksen være 2-3 på varmeplassen.

Lyset følger årstidene eller er tent 12 timer i døgnet, styrt av en tidsur. Alle pærer og rør slås av om natten.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Eryx johnii tar hele byttedyr og er kjent for sin gode appetitt. Grunnfôret er mus; store voksne hunner kan ta små rotter. Ungene er store ved fødselen og kan starte med nyfødte rotter eller små museunger med dun. Noen vil bare ta levende bytte i starten, men de kan nesten alltid venne seg til tint. Gi helst frosne og tinte byttedyr, ikke levende, da bytte kan bite og skade slangen. Tint bytte tilbys med en lang pinsett eller legges på en liten tallerken, slik at det ikke kommer sand med.

Unger fôres hver 7.-10. dag det første året. Voksne hanner klarer seg med et bytte hver 2.-3. uke, mens hunnene skal fôres oftere, en til to ganger i uken. Byttet må høyst være like bredt som slangen på det bredeste stedet. Tilby det om kvelden, rett før lyset slukkes, fordi slangen er nattlig. Slanger i hudskifte tar sjelden føde, så hopp over fôringen når øynene er blåaktige. Vei slangen jevnlig, og tilpass mengden, slik at den ikke blir feit. Tilskudd er ikke strengt nødvendig.

ATFERD OG HÅNDTERING

Eryx johnii er rolig og forsøker sjelden å bite; når den er redd, slår den heller med kroppen uten å treffe. Biter den likevel, må hånden ikke rykkes til seg, for det kan skade slangen. La nye dyr falle til i to uker, og start først håndtering når de spiser regelmessig. Hold de første rundene korte, og støtt hele kroppen, for arten er en dårlig klatrer og kan ikke holde seg fast. Håndter ikke slangen rett etter fôring.

Sett aldri slangen fritt på gulvet, for den leter straks etter noe å gjemme seg under, og da er den raskt borte. Den lever best alene. Hanner må ikke holdes sammen. Fordi arten graver, er den ofte helt skjult i bunnen; en slange som ikke kan ses, er derfor sjelden sluppet ut.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Alder og størrelse ved kjønnsmodning er ikke dokumentert for *Eryx johnii*. Kjønnet bestemmes sikrest ved sondering, som bare bør utføres av en erfaren holder eller en veterinær. Hunnen skal være fullt utvokst og i god kondisjon før hun settes i avl.

PARRING

Paringstiden i fangenskap er ikke dokumentert for arten. Hos beslektede sandboaer fremmer en kjølig periode paringen, for eksempel to uker ved 22-24 °C eller lengre ved 18-20 °C, hvoretter temperaturen settes opp igjen. Det er ikke nødvendig for alle dyr. Sett hannen til hunnen i hennes terrarium, og fjern ham når paringen er sett. Hannen kan spise mindre eller faste i paringstiden.

EGGLEGGING OG KULL

Eryx johnii føder levende unger og legger ikke egg. Drektighetens lengde er ikke dokumentert for arten; hos beslektede sandboaer varer den 4-6 måneder. Ungene fødes sist på sommeren og i monsuntiden i naturen, med opptil 14 i et kull. Den drektige hunnen skal ha ro og fast tilgang til varme og vann, og hun tilbys føde regelmessig. Hun bruker ofte den varme plassen i opptil 12 timer i strekk. Etter fødselen skal hun ha ro og tilbys føde igjen etter en uke eller to.

INKUBASJON

Det er ingen rugetid, fordi ungene fødes levende og er selvstendige fra første dag. Den drektige hunnen skal ha den samme gradienten som ellers, slik at hun selv kan regulere temperaturen sin og fostrene utvikler seg jevnt. Er hun for kald over lengre tid, kan det gi svake eller dødfødte unger. Fjern døde unger og fosterhinner så snart de oppdages.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er store ved fødselen i forhold til de fleste slangeunger og veier 30-40 g. Hold dem enkeltvis i små, helt tette plastkasser med lufthull, 2-3 cm grov bunn, et lite skjul og en lav vannskål, og med en varm og en kjølig sone. Det første hudskiftet deres kommer etter en til to uker, og de spiser normalt først etter det. Start med nyfødte rotter eller små museunger, og fôr hver 7.-10. dag. Større byttedyr kan tilbys etter to til tre måneder.

Helse og vanlige feil

Eryx johnii er robust, og de fleste problemer skyldes feil i stellet. De typiske feilene er:

- Vedvarende fuktig bunn, som gir hudinfeksjoner og blemmer på buken. Hold bunnen tørr, og fukt bare under hudskifte.
- For lav temperatur, som gir dårlig fordøyelse og oppkast. Mål alltid både bunn og overflate.
- Hudrester, særlig på halespissen og rundt øynene, etter hudskifte i et for tørt terrarium. Gi et fuktig skjul under neste hudskifte.
- Luftveisinfeksjoner (hveseende pust, bobler fra nesen), ofte fra for lav temperatur eller støvende bunn.
- Inclusion body disease (IBD), en virussykdom hos boaer, hvor slangen kan vri hodet opp og bakover og miste koordinasjonen. Den kan ikke helbredes.
- Fødselsproblemer, hvis hunnen ikke kan føde alle ungene.
- Midd, som ses som små prikker på og rundt slangen og i skjulene.

Et friskt dyr har klare øyne, en fast kropp og spiser villig. Søk veterinær med erfaring med krypdyr hvis slangen går ned i vekt, nekter å spise utover den normale fastingen, har åpen munn eller hveseende pust, eller hvis en fødsel trekker ut.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.